Latvijas Dizaina padomes sēde
2026.gada 6.maijā plkst.15.00,
RTU Arhitektūras un dizaina institūts un *Teams*

Protokols Nr. 3/2026

Piedalījās klātienē un attālināti: Māra Liepa-Zemeša, Ingūna Elere, Dita Danosa, Karine Kalniņa, Barbara Ābele, Liene Gulbe, Ilze Kupča, Armīns Skudra, Ilze Grava, Liene Vindele (TM), Ilona Pētersone, Asja Dišlere (Patentu valde) , Dzintra Purviņa, Paula Gāgane, Lilita Sparāne, Arta Seile (RTU) , Inga Zotova (RTU)

Vadīja: Karine Kalniņa

Dienaskārtība:

1. Dizaina iepirkumu vadlīnijas. D.Danosa
2. Grozījumi Dizainparaugu likumā/ Liene Vindele, Asja Dišlere.
3. Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu sistēma/ L.Vindele, A.Dišlere
4. RTU ADI veiktais pētījuma prezentācija par dizaina programmām/ M.Liepa-Zemeša,
5. Dizainera profesijas standarts/ M.Liepa- Zemeša
6. Citi jautājumi

1.Dizaina iepirkumu vadlīnijas

D.Danosa prezentē Dizaina iepirkuma vadlīnijas, konkrēti struktūru un izstāsta par paveikto un konkrētiem uzlabojumiem kopš iepriekšējās prezentācijas padomē. Šā gada 16.aprīlī tiešsaistē ir notikusi D.Danosas organizēta diskusija, kurā bija iespēja interesentiem vēlreiz sniegt konkrētus priekšlikumus dizaina iepirkumu vadlīnijām. D.Danosa uzsver, ka būtiski bija saglabāt neformālu, dzīvu valodu vadlīniju tekstā, lai tās būtu viegli uztveramas. Stāsta,ka tiks piesaistīta dizainere, kura veido vadlīnijām vizualizācijas. Dizaina iepirkuma vadlīnijas tiks nosūtītas saskaņošanai arī Iepirkumu uzraudzības birojam, un gala redakcija tiks nodota Kultūras ministrijai.

Padome vienojas, ka konceptuāli saskaņo un atbalsta dizaina iepirkuma vadlīniju teksta redakciju.
D.Danosa nosūtīs atkārtoti visiem padomes locekļiem saiti uz vadlīniju tekstu un būs iespēja vēl sniegt pēdējos komentārus līdz 11.maijam.

2. Grozījumi Dizainparaugu likumā.
Ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu sistēma

L.Vindele iepazīstina ar paredzētajiem grozījumiem Dizainparaugu likumā, ko nepieciešams veikt atbilstoši pieņemtajai Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai (ES) 2024/2823 par dizainparaugu tiesisko aizsardzību, lai visās Eiropas Savienības dalībvalstīs regulējums būtu vienāds.

L.Vindele min arī to, ka direktīvā ir precizēti izstrādājuma un dizainparauga jēdzieni, un šos jēdzienus ir plānots precizēt arī likumā.

D.Danosa norāda uz to, ka terminoloģija, ko lieto dizaina nozarē pēdējo desmit gadu laikā ir mainījusies un rosina precizēt šos terminus atbilstoši mūsdienu situācijai un kontekstam.
Norāda uz to, ka tulkojums no ES direktīvas ir veikts neprecīzi.

L.Vindele skaidro, ka ir grūti juridiski mainīt terminoloģiju nacionālajā likumdošanā, ja tā būtiski atšķiras no ES direktīvas teksta, un pašā direktīvā ir grūti veikt grozījumus.

I.Elere norāda, ka termins "tipogrāfijas šrifti" nav precīzs, bet latviešu valodā lieto "tipogrāfikas" un "burtveidoli", jeb visprecīzāk - "burtveidoli".

Padomes locekļi norāda arī uz terminiem "izstrādājums", rotājums , kas saistībā ar dizaina jēdzienu ir zaudējuši aktualitāti.

Padomes locekļi vienojas, ka būtu nepieciešams izskatīt oriģinālo direktīvas tekstu un piedāvāt mūsdienīgāku tulkojumu un vienlaikus precizētas terminu redakcijas latviešu valodā, un sniegt priekšlikumu Tieslietu ministrijai.

Izsmeļošāk par ES direktīvu par dizainparaugiem skatīt prezentācijā (pielikumā).

L.Vindele prezentē arī jaunievedumu – amatnieku ražojumu nosaukumu aizsardzību ar ģeogrāfiskās izcelsmes norādi un ģeogrāfiskās izcelsmes norāžu sistēmas aizsardzību (marķējuma zīmes). Tas ir vienots regulējums Eiropas Savienībā ar mērķi veicināt lauku apvidu un reģionu attīstību, un palīdzēt saglabāt amatnieku unikālās prasmes.

L.Vindele iepazīstina ar konkrētiem soļiem, kas jādara amatniekiem un ražotājiem, lai reģistrētu savus produktus noteiktā ģeogrāfiskā vietā.

RTU ADI veiktā pētījuma prezentācija par dizaina programmām.

M.Liepa–Zemeša ievadā ieskicē par pētījumu, kas ir veikts RTU ADI par arhitektūras un dizaina absolventiem. Uzsver, ka RTU šobrīd piedāvā lielāko dizaina studiju programmu klāstu bakalaura un maģistra programmās, un tajās ir lielākais absolventu skaits Latvijā. Stāsta par RTU veikto aptauju par dizaina studijās gūtajām zināšanām un prasmē (tika izplatītas aptaujas anketas). Aptaujas mērķis bija iegūt mērķētu profesionālo ieguldījumu no nozares pārstāvjiem, kas palīdzētu veicināt studiju satura atbilstību darba tirgus prasībām. Aptaujā piedalījās 206 respondenti.

Sīkāk veikto aptauju un tās rezultātus prezentē Arta Seile – RTU ADI docente, kura īstenoja aptauju un apkopoja rezultātus. (Prezentāciju - skatīt pielikumā).

M.Liepa-Zemeša uzsver, ka pētījums nav tikai par RTU programmām, bet gan uzrāda galvenās dizaina izglītības tendences vai pieprasījumu kopumā nozarē. Uzsver, ka aptauja ir gana reprezentabla ar 206 konkrētu respondentu atbildēm, ka ir vairāk uztveramas kā intervijas.

I.Elere atzinīgi novērtē kvalitatīvi sagatavotos jautājumus un apkopojumu, rosina turpināt, jo tas būtisks dizaina izglītības jomā sagatavots pētījums ar secinājumiem.

K.Kalniņa arī atzinīgi vērtē paveikto, īpaši atvērtos anketas jautājumus. Informē, ka Latvijas Universitātē ir uzsākts jauns starptautisks projekts par jauniešu vispārīgo prasmju/ cilvēkprasmju (*soft skills*)apmācību, lai veidotos elastīgāka pāreja no studijām uz darba vidi.

A.Skudra vaicā, vai pēc pētījuma tiek plānots kaut ko mainīt dizaina studiju programmās?

M.Liepa-Zemeša apliecina, ka jau tagad izmaiņas tiek veiktas dizaina programmu kursu saturā, ir jāreaģē uz nozares pieprasījumu, starptautiskām tendencēm, jauniešu vajadzībām un tiek domāts arī par resursu efektīvāku izmantošanu.

M.Liepa-Zemeša iepazīstina ar ADI iniciatīvu izstrādāt Dizainera (7.līmeļa LKI) profesijas standartu.

A.Seile iepazīstina klātesošos ar dizaina sektorā iekļauto profesiju karti. Uzsver, ka RTU ADI profesionālā starpdisciplinārai maģistra studiju programmai "Dizaina inženierija" ir nepieciešams izstrādāt standartu "Dizainers", kas ir vienīgā starpdisciplinārā dizaina programma maģistra līmenī RTU (arī Latvijā). Programmas absolventiem tiek piešķirta arī profesionālā kvalifikācija

Prasības reflektantiem attiecībā uz iepriekš iegūto izglītību: profesionālais bakalaura grāds materiālu ražošanas tehnoloģijās vai dizainā (vai pielīdzināma izglītība) vai inženierzinātnēs, tehnoloģijās, dabaszinātnēs vai radošajās industrijās ar iestājpārbaudījumu un vismaz 1 gada darba pieredzi attiecīgajā jomā (vai arī ir uzņemts Latvijas Dizaineru Savienībā).

(Vairāk par standarta "Dizainers"izstrādi -prezentācijā pielikumā).

I.Kupča informē ar jaunajām prasībām profesiju standartu izstrādē, kur būtiski ir definēt galvenās prasības, uzdevumus, un būtiski ir formulējumi skaidrā valodā, lai jebkuram gan pedagogiem, gan arī potenciālajiem studentiem būtu saprotams. I.Kupča piedāvā, ka varētu uzņemties būt moderatore standarta izstrādē.

A.Seile uzsver, ka nevajadzētu ietekmēties no iepriekš radītiem standartiem, bet veidot standartu ar svaigu skatījumu.

Sanāksmes noslēgumā padomes eksperti vienojas, ka priekšlikumus L.Vindeles (TM) prezentētajai terminoloģijai- Grozījumiem Dizainparaugu likumā, padome varētu iesūtīt e-pastos un vienoties sarakstē vai mazākā grupā.

I.Elere atzīmē, ka joprojām trūkst datu par dizaina atdevi tautsaimniecībā. Atzīmē to, ka padome sagaidītu no Kultūras ministrijas tēmas dizaina jomā, kas ir stratēģiski svarīgas ministrijai.
Tiek nolemts nākamo padomes sēdi noturēt šā gada septembrī.

Latvijas Dizaina padomes priekšsēdētāja K.Kalniņa

Protokolēja D.Purviņa